

Structural Model of Effects of Perceived Parenting Styles, Personality, Moral Reasoning and Personal Identity on Moral Identity

Fouzieh Hoseini Tabatabaee¹, Shole Amiri², Mohammad Ali Nadi³

1. PhD candidate in educational psychology, Department of Education and psychology, Isfahan (Khorasgan) branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

2. (Corresponding author) * Professor of psychology, Department of Psychology, Faculty of Education and psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

3. Professor of psychology, Department of Education and psychology, Isfahan (Khorasgan) branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

Abstract

Aim and Background: The aim of this study was to examine the moral identity model based on personality traits, moral reasoning, perceived parenting styles and personal identity of adolescence.

Materials and Methods: The research method was a descriptive - correlation design. Statistical population was secondary high school students who were studying in Mashhad in the academic year 2019-20. Subjects were selected through the random cluster sampling (199 high school students). They completed Benion & Adamz's Self-identity Scale (1986), Neo Personality scale (1985), Rest's Defining Issues Test (1999), Bamerind's Perceived Parenting Style Scale (1973) and Aquino & Reed's moral Identity Scale (2002). Data analyzed by structural equation modeling (SEM).

Findings: Findings showed that the proposed model of moral identity based on the variables has a good fit. Internal correlation is significant in most research variables, the results have shown that the direct effects of moral reasoning on moral identity, personality traits on identity state and on reasoning moral and moral identity was meaningful. The effect of parenting styles on identity state and moral reasoning and identity state on moral identity was significant. The results also showed that all indirect effects of the model are also significant. Moral reasoning was the mediator of the effect of each personality variable on moral identity and the effect of parenting styles on moral identity. In addition, the results indicate an indirect and significant effect of personality traits and parenting styles on moral identity through the mediation of personal identity and personality traits and parenting style on moral identity through the mediation of identity bases

Conclusion: According to the findings, apart from the role of each proposed variable in moral identity, personality traits and parenting styles have a mediating role in the development of moral identity by influencing personal identity and moral reasoning.

Keywords: Moral Identity, Personal Identity, Perceived Parental Style, Personality, Moral Reasoning

Citation: Hoseini Tabatabaee F, Amiri Sh, Nadi MA. **Structural Model of Effects Parental Style Perceived, Personality, Moral Reasoning & Personal Identity on Moral Identity.** Res Behav Sci 2023; 21(2): 377-389.

* Shoaleh Amiri,
Email: s.amiri@edu.ui.ac.ir

الگوی ساختاری تأثیر سبک فرزندپروری ادراک‌شده، شخصیت، استدلال اخلاقی و هویت شخصی بر هویت اخلاقی

فوزیه حسینی طباطبایی^۱، شعله امیری^۲، محمدعلی نادى^۳

۱- دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

۲- (نویسنده مسئول) * استاد گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

۳- استاد گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

چکیده

مقدمه و هدف: هویت اخلاقی به‌مثابه مقدمه کنش اخلاقی حاصل ادغام رشد اخلاقی و رشد هویت است. هدف این پژوهش بررسی الگوی هویت اخلاقی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی، استدلال اخلاقی، سبک‌های والدینی ادراک‌شده و هویت شخصی در نوجوانان بود.

مواد و روش‌ها: مطالعه در قالب پژوهش توصیفی-همبستگی اجرا شد. جامعه آماری دانش‌آموزان مقطع دوم متوسطه سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ در شهر مشهد بودند. تعداد ۱۹۹ دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای از جامعه انتخاب و سیاهه‌ی هویت شخصی بنیون و آدامز (۱۹۸۶)، شخصیت نئو (۱۹۸۵)، آزمون طرح‌واره اخلاقی رست (۱۹۹۹)، مقیاس سبک فرزندپروری ادراک‌شده بامریند (۱۹۷۳) و مقیاس هویت اخلاقی آکوئینو و رید (۲۰۰۲) تکمیل شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد الگوی ارائه‌شده از هویت اخلاقی بر اساس متغیرهای منظور شده از برازش مطلوبی برخوردار است و همبستگی درونی در بیشتر متغیرهای پژوهش معنی‌دار است، اثرات مستقیم استدلال اخلاقی بر هویت اخلاقی، ویژگی‌های شخصیتی بر پایگاه‌های هویتی، استدلال اخلاقی و هویت اخلاقی معنی‌دار و اثر سبک‌های فرزندپروری بر پایگاه‌های هویت و استدلال اخلاقی و اثر پایگاه‌های هویتی بر هویت اخلاقی، همچنین کلیه اثرات غیرمستقیم مدل هم معنی‌دار به‌دست‌آمده است. استدلال اخلاقی میانجی تأثیر صفات شخصیت بر هویت اخلاقی و تأثیر سبک‌های فرزندپروری بر هویت اخلاقی بود. نتایج حاکی از تأثیر غیرمستقیم و معنی‌دار ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های فرزندپروری بر هویت اخلاقی از طریق میانجی‌گری هویت شخصی و ویژگی‌های شخصیت و سبک فرزندپروری بر هویت اخلاقی از طریق میانجی‌گری پایگاه‌های هویت بود.

نتیجه‌گیری: بنابر یافته‌ها، جدا از نقش تک‌تک متغیرهای پیشنهادی، ویژگی‌های شخصیتی و سبک فرزندپروری با تأثیرگذاری بر هویت شخصی و استدلال اخلاقی نقش میانجی را در تکوین هویت اخلاقی دارند و نباید از اهمیت آن غافل شد.

واژگان کلیدی: هویت اخلاقی، هویت شخصی، سبک فرزندپروری ادراک‌شده، شخصیت، استدلال اخلاقی.

ارجاع: حسینی طباطبایی فوزیه، امیری شعله، نادى محمدعلی. الگوی ساختاری تأثیر سبک فرزندپروری ادراک‌شده، شخصیت، استدلال اخلاقی و

هویت شخصی بر هویت اخلاقی. مجله تحقیقات علوم رفتاری ۱۴۰۲؛ ۲۱(۲): ۳۷۷-۳۸۹.

* شعله امیری،

رایانامه: s.amiri@edu.ui.ac.ir

مقدمه

مفهوم هویت اخلاقی درجه‌ای که اصول اخلاقی برای خودپنداره شخص اهمیت دار را صاحب‌نظرانی چون بلیسی، ۱۹۸۳ و رست، ۱۹۸۳ با احساس نیاز به شناسایی تعدیل‌کننده‌ها و واسطه‌گرهایی که بین استدلال اخلاقی و عمل اخلاقی پیوند می‌زنند، مطرح ساختند (۱). هویت اخلاقی حلقه مرتبط کننده استدلال اخلاقی و عمل اخلاقی، مکانیسم خودتنظیمی است که مانع از رفتار ناقض استانداردهای اخلاقی شده و با کاهش رفتارهای منفی چون بزهکاری، دروغ‌گویی، تقلب منجر به بروز رفتارهای انسانی و شهروندی می‌گردد. پژوهشگران دریافته‌اند که عمل اخلاقی ضرورتاً نتیجه استدلال اخلاقی نیست و متغیرهایی از عوامل شخصی و عوامل اجتماعی در رفتارهای اخلاقی تأثیرگذار هستند (۲). هویت اخلاقی سازه‌ی پیچیده‌ای است که برای آن پیش‌بین‌های متعددی را می‌توان در نظر گرفت. شناخت اخلاقی، احساسات اخلاقی، شخصیت، خانواده و نهادهای اجتماعی و مذهبی (۳و۴)، هیجان‌های همدلی، همدردی، گناه و تفاوت‌های فردی در خلق‌و‌خو، سابقه طولانی تجربه‌های فرهنگی و تفکر شهودی (۵)، ارزش‌های فردی شامل؛ عدالت، مراقبت، عاملیت اخلاقی، حساسیت اخلاقی، مسئولیت اخلاقی و انگیزش اخلاقی (۶و۷) از جمله متغیرهایی هستند که در تکوین هویت اخلاقی دخیل می‌باشند.

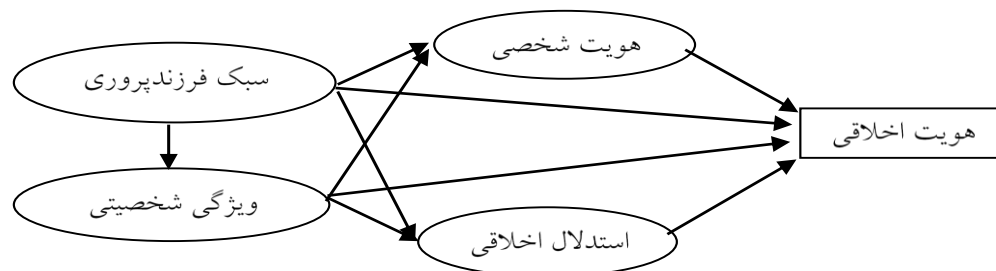
نظریه‌پردازان هویتی شخصیت، چون فروید، آدلر و اریکسون اعتقاد به تحول اخلاقی در سایه شکل‌گیری شخصیت دارند و شخصیت و اخلاق را آشکارا در ارتباط با هم می‌دانند (۹و۸) بود یا نبود مسئولیت اخلاقی، به‌عنوان منبع برانگیختگی عملکرد اخلاقی تأثیر بسزایی در هویت اخلاقی، نگرش و رفتار اخلاقی دارد، همچنان که پژوهش‌هایی به همبستگی مثبت بین هویت اخلاقی و کیفیت تعهد (۱۰) و به رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی (بعد باوجدان بودن و دلپذیری) با رفتار اخلاقی اشاره دارند (۱۱). از دیدگاه نظریه‌پردازان نوکبرگی، شخصیت اخلاقی یکی از مؤلفه‌های زیربنایی عمل اخلاقی محسوب می‌شود (۱۲) که خود متأثر از خانواده و سبک‌های فرزندپروری است (۱۳، ۱۴، ۱۵). برخی از پژوهشگران نیز درونی شدن اخلاق را بر اساس فعالیت فرد در متن زندگی دانسته و به نقش عوامل اجتماعی و زمینه‌ای تعیین‌کننده در تحول سازمان اخلاقی فرد اشاره دارند. ایدئولوژی، سنت‌ها، بافت فرهنگی و ارزش‌های خانوادگی که تعیین‌گر شیوه فرزندپروری والدین محسوب

می‌شود در تحول نوجوانان به‌خصوص تحول شخصیت و اخلاق نقش اساسی دارند (۱۷). به عبارتی تعاملات خانواده با فرزندان در قالب سبک‌های فرزند پروری والدین ناشی از نوع ارزش‌های خانواده و به تبع آن والداست که در چارچوب بازخوردهای شناختی، عاطفی و رفتاری به فرزندان منتقل می‌شود (۱۸، ۱۹). سبک‌های فرزندپروری نه تنها تکوین شخصیت که تکوین هویت فردی را نیز زمینه‌سازی می‌کند و تکوین هویت به‌عنوان یک ساختار پویا به دو عامل بستگی دارد؛ نخست کشف جایگزینی در رابطه با اهداف، باورها و اعتقادات و دوم؛ تعهد نسبت به تصمیم‌گیری‌های نوجوان در رابطه با امور (۱۶). درواقع، مشکل هویت با پذیرش ایدئولوژی مشخص برطرف می‌شود و ایدئولوژی تعریفی از شخصیت اخلاقی به دست داده و شخص را به هویت اخلاقی تجهیز و به‌سوی رفتار اخلاقی سوق می‌دهد (۵). رفتار اخلاقی به باور رفتاری است که وظیفه فرد بوده و احساسات و گرایش‌ها یا حتی احتمال کسب پاداش در قبال آن معنا نداشته و معیار آن چنین است «چنان رفتار کن که گویی آیین رفتار تو بناست به اراده‌ات، یکی از قوانین عام طبیعت شود» (۱۹).

برخی از اندیشمندان نیز طرح‌واره‌ها را در مرکز هویت اخلاقی قرار داده و هویت اخلاقی را متشکل از طرح‌واره‌های اخلاقی می‌دانند که به‌سادگی در دسترس پردازش اطلاعات اجتماعی فرد قرار دارند و طرح‌واره‌های اخلاقی مداوم در دسترس، به تشکیل شبکه‌ای غنی از طرح‌واره کمک می‌کند که می‌تواند نقش طرح‌واره در هویت اخلاقی را تبیین کند (۷). در همین راستا پژوهش‌ها رابطه استدلال اخلاقی به‌واسطه فراشناخت و شناخت اجتماعی با رفتار اخلاقی را مطرح می‌کنند (۲۰، ۲۱، ۲۲). برخی از پژوهشگران به تأثیر خود اخلاقی در فرایند پردازش عصبی محرک‌های مرتبط با اخلاق در طی ارزیابی‌های اولیه و بعدی تأکید داشته و پژوهش‌هایی نیز رابطه هویت اخلاقی با تعالی را به واسطه خودکارآمدی اخلاقی مطرح کرده‌اند (۲۳، ۲۴، ۲۵).

تجارب انباشته تاریخی بشر گویای این مطلب است که هر جامعه‌ای از مقوله اخلاق و اهتمام به آن فاصله بگیرد و بهای لازم برای پاسداشت آن را نپردازد، متحمل خسارت‌های جبران‌ناپذیر شده، شاهد فروپاشی و فجایع دهشتناک انسانی خواهد بود (۲۶). در دیای حاضر (به‌طور خاص در ایران)، متأسفانه اخلاق انسانی و پایبندی به اصول اخلاقی دچار بحران شده و در شرایطی که به تدریج جامعه از اخلاق تهی گشته و

گرایش‌های اخلاقی افراد داشته و بررسی‌های روانشناسی اخلاق در راستای بهبود قضاوت و عمل اخلاقی در پرتو هویت اخلاقی، نیاز جوامع و نظام آموزشی که خواهان احیا و ارتقای اخلاق می‌باشند را تا حدودی مرتفع می‌سازد و از سویی در رابطه با تکوین الگوی هویت اخلاقی پژوهش مستندی در ایران انجام نشده، لزوم طراحی الگوی تکوین هویت اخلاقی، احساس شد و پژوهش حاضر با توجه به پژوهش‌های قبلاً صورت گرفته و استناد به آنها به‌ویژه پژوهش عبداللهی مقدم و ماتسوبا و همکاران (۹، ۲۸) و با هدف بررسی نقش متغیرهای مؤثر در اخلاق‌مداری بر آن شد تا دریابد آیا الگوی پیشنهادی بر اساس ویژگی‌های شخصیت، طرح‌واره اخلاقی، سبک فرزندپروری ادراک شده و هویت شخصی تبیین کند.

نمودار ۱. الگوی پیشنهادی تحقیق

ابزار گردآوری داده‌ها

سیاهه‌ی سنجش عینی منزلت هویت شخصی

(OMEIS2): توسط بنیون و آدامز تدوین شد و شامل ۶۴ گویه با چهار خرده مقیاس؛ هویت کسب‌شده، زود هنگام، مهلت خواه و سردرگم است و هر خرده مقیاس دارای ۱۶ گویه روی مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت است. بنیون و آدامز در ۱۹۸۶ ضریب پایایی را با روش آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس هویت کسب‌شده ۰/۶۲، مهلت‌خواه ۰/۷۵، زود هنگام ۰/۷۵ و سردرگم ۰/۶۲ اعلام کردند، در ایران ضرایب پایایی با همین روش برای سبک‌های هویت ۰/۷۹ تا ۰/۸۸ گزارش شده است (۳۰). در پژوهش حاضر ضرایب اعتبار با همین روش در سبک هویت کسب‌شده، مهلت‌خواه زود هنگام و سردرگم به ترتیب ۰/۷۶، ۰/۷۰، ۰/۷۷ و ۰/۷۱ و پایایی‌ها با استفاده آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ به دست آمد.

سیاهه‌ی هویت اخلاقی (MII) توسط آکوئینو و رید

در ۲۰۰۲ ساخته شد و در ایران ترجمه و تعیین روایی و پایایی

صرفاً ابزاری در خدمت زندگی ماشینی و رفع نیازهای مادی شده‌اند، توجه به آمارهای موجود در حوزه اخلاق و جامعه، از جمله آمارهای نگران‌کننده‌ی نقل شده از مرکز افکار سنجی ایسپا (۲۷) که بیانگر وضعیت اخلاقی نامساعد در جامعه و در نتیجه بی‌اعتمادی است، اهمیت ویژه‌ای دارد. آماری همچون ناباوری به؛ صداقت افراد (۰/۷۰)، فروشندگان (۰/۷۱)، سیاست‌مداران (۰/۶۸) و تعداد بیش از ۱۵ میلیون پرونده قضایی که همه نشان از فروپاشی نظام اخلاقی دارد. کاهش تمایل نسل نوجوان و جوان به قیده‌های اخلاقی و کاهش پابندی به ارزش‌های اخلاقی، هشداردهنده بوده و لزوم توجه ویژه به این امر مهم را می‌رساند. از آنجا که بحث اخلاق و ارزش‌های اخلاقی، نقش اساسی در شکل‌گیری، کنترل و پیش‌بینی رفتار و

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر در قالب توصیفی - همبستگی است که در چارچوب آن، روابط مفروض میان متغیرهای مدل پژوهش، در قالب تحلیل مسیر بررسی شد. جامعه آماری دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم مدارس عادی در شاخه نظری آموزش و پرورش مشهد سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بود. نمونه‌ای به حجم ۲۰۰ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای، از بین نواحی هفتگانه شهر مشهد به تصادف (سه ناحیه و سپس از هر ناحیه ۲ مدرسه دخترانه و پسرانه و از هر مدرسه ۲ کلاس) انتخاب شد و آزمودنی‌ها به ۵ پرسشنامه‌ی مربوط پاسخ دادند و در نهایت داده‌های ۱۹۹ پرسشنامه‌ی تکمیل و با استفاده از معادلات ساختاری و تحلیل مسیر تجزیه و تحلیل شد. در مورد حجم نمونه در پژوهش‌های مربوط به روش همبستگی از نوع معادلات ساختاری، بر این موضوع توافق وجود دارد که این مدل شبیه تحلیل عامل از فنون آماری است و بومسما حجم حدود ۲۰۰ نفر را برای برازش مدل کافی دانسته است (۲۹).

اساس تحلیل عوامل توسط متخصصان تأیید شده است، در ایران نیز روایی و پایایی پرسشنامه بر اساس آلفای کرونباخ $0/72$ و اعتبار درونی مقیاس مقتدرانه، آمرانه و سهل گیرانه به ترتیب $0/90$ ، $0/78$ و $0/70$ گزارش شد (۳۵) و در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای سبک فرزندپروری سهل گیرانه $0/75$ ، آمرانه $0/78$ و مقتدرانه $0/80$ به دست آمد.

یافته‌ها

در این پژوهش ۱۹۹ دانش آموز مقطع دوم متوسطه با میانگین سنی $17/4$ در بازه سنی ۱۶ تا ۱۹ سال، شامل ۷۹ دختر ($39/7$) و ۱۲۰ پسر ($60/3$) شرکت داشتند، به طوری که؛ $36/8$ درصد (73 نفر) در پایه دهم، $38/19$ درصد (76 نفر) پایه یازدهم و $25/12$ درصد (50 نفر) پایه دوازدهم مشغول به تحصیل بودند. جهت انجام معادلات ساختاری ابتدا میزان ضریب تعیین یا R^2 ، مقدار Q^2 برای همه ابعاد، هر یک از شاخص‌های پایایی مرکب و آلفای کرونباخ در متغیرهای پژوهش، میزان شاخص متوسط واریانس استخراج شده در همه متغیرها و شاخص هم خطی بررسی شده است.

نتایج جدول ۱ نشان داده است که همبستگی درونی در بیشتر متغیرهای پژوهش معنی دار است ($p < 0/05$). در مدل معادلات ساختار اول، کلیه مسیرهای در نظر گرفته شده در الگوی مفهومی ترسیم شد. پس از بررسی و ارزیابی الگو، مسیرهای غیر معنی دار از مدل حذف گردید و مدل نهایی مورد ارزیابی قرار گرفت.

معیار ضریب تعیین یا R^2 برای متصل کردن بخش اندازه گیری و بخش ساختاری مدل سازی معادلات ساختاری بکار می رود و نشان از تأثیری دارد که یک متغیر برونزا بر یک متغیر درونزا می گذارد مقادیر ($0/19 - 0/32$ و $0/67$) برای متغیرهای مکنون درونزا (وابسته) به ترتیب ضعیف، متوسط و قابل توجه توصیف شده است ولی چنانچه متغیر مکنون درونزا تحت تأثیر تعداد محدودی (یک یا دو) متغیر برونزا قرار گیرد مقادیر متوسط ضریب تعیین نیز قابل پذیرش است. با توجه به اینکه نتایج در جدول ۲ نشان داده است، میزان ضریب تعیین برای همه متغیرها در حد متوسط است. همچنین معیار استیون گیسر یا Q^2 قدرت پیش بینی مدل را مشخص می کند یعنی مدلهایی که دارای پردازش بخش ساختاری قابل قبول هستند باید قابلیت پیش بینی شاخص‌های مربوط به سازه‌های درونزا مدل را داشته

شد. این سیاهه دارای ۱۳ گویه و دو زیر مقیاس (نمادسازی با ۶ ماده) و (درون سازی با ۷ ماده) بر اساس مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای نمره گذاری شد. دو گویه ۴ و ۲ به صورت معکوس نمره گذاری می شود و پایایی این مقیاس را برای بعد نمادسازی $0/52$ و برای بعد درونی سازی $0/73$ گزارش کرده اند و در ایران ضریب آلفای کرونباخ برای بعد درونی سازی و نمادسازی را به ترتیب $0/62$ و $0/66$ گزارش شده است (۳۱) در پژوهش حاضر ضرایب اعتبار برای هویت اخلاقی، بعد نمادسازی و درونی سازی به ترتیب $0/80$ ، $0/79$ و $0/78$ به دست آمد.

فرم کوتاه شخصیت نئو (NEOPI-R): توسط

مک کری و کاستا در ۱۹۸۵ تهیه گردید و دارای ۶۰ گویه است که ۵ عامل روان رنجوری، برون گرایی، باز بودن به تجربه، انعطاف پذیری و باوجدان بودن را ارزیابی می کند. هر عامل ۱۲ گویه داشته و پاسخ ها به صورت ۵ گزینه ای است، برخی گویه ها به صورت معکوس نمره گذاری می شود. ضرایب اعتبار را بین $0/83$ تا $0/75$ به دست آمد و در ایران آلفای کرونباخ برای عامل برون گرایی $0/64$ ، توافق پذیری $0/73$ ، باوجدان بودن $0/70$ ، روان رنجوری $0/72$ و گشودگی $0/70$ و کل آزمون $0/80$ نشان داد (۳۲) در پژوهش حاضر ضرایب آلفای کرونباخ برای روان رنجوری، برون گرایی، باز بودن، انعطاف پذیری و باوجدان بودن به ترتیب $0/84$ ، $0/88$ ، $0/86$ ، $0/79$ و $0/89$ بود.

پرسشنامه طرحواره های اخلاقی (DIT2): فرم

کوتاه آن شامل سه داستان فرضی و ۱۲ سؤال با طیف لیکرت در ادامه هر داستان است، ضریب آلفای کرونباخ توسط رست و همکاران در طول سال های ۱۹۷۹ تا ۱۹۹۹ بین $0/76$ تا $0/80$ به دست آمد و در ایران نیز ضریب پایایی آزمون از طریق آلفای کرونباخ $0/87$ محاسبه شد (۳۳) و اعتبار آن از طریق محاسبه همبستگی با (MJI)، $0/68$ به دست آمد (۳۴). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای طرحواره تفکر پس عرفی $0/71$ ، پاسداشت هنجارها $0/75$ و نفع شخصی $0/78$ به دست آمد.

سیاهه سبک فرزند پروری ادراک شده (PPSQ):

با اقتباس از نظریه اقتدار والدین بر اساس نظریه بامریند ساخته شده و دارای ۳۰ گویه در مقیاس لیکرت است. پایایی و روایی پرسشنامه توسط رابینسون و همکاران در ۱۹۹۸ بر اساس آلفای کرونباخ، در ارتباط با سبک اقتدارمنش $0/86$ ، استبدادی $0/82$ و سهل گیرانه $0/64$ گزارش شده و روایی سازه آزمون بر

باشند مقادیر (۰/۰۲ - ۰/۱۵ و ۰/۳۵) به ترتیب نشان از قابلیت پیش‌بینی ضعیف، متوسط و قوی دارند. مقدار Q^2 در جدول ۲،

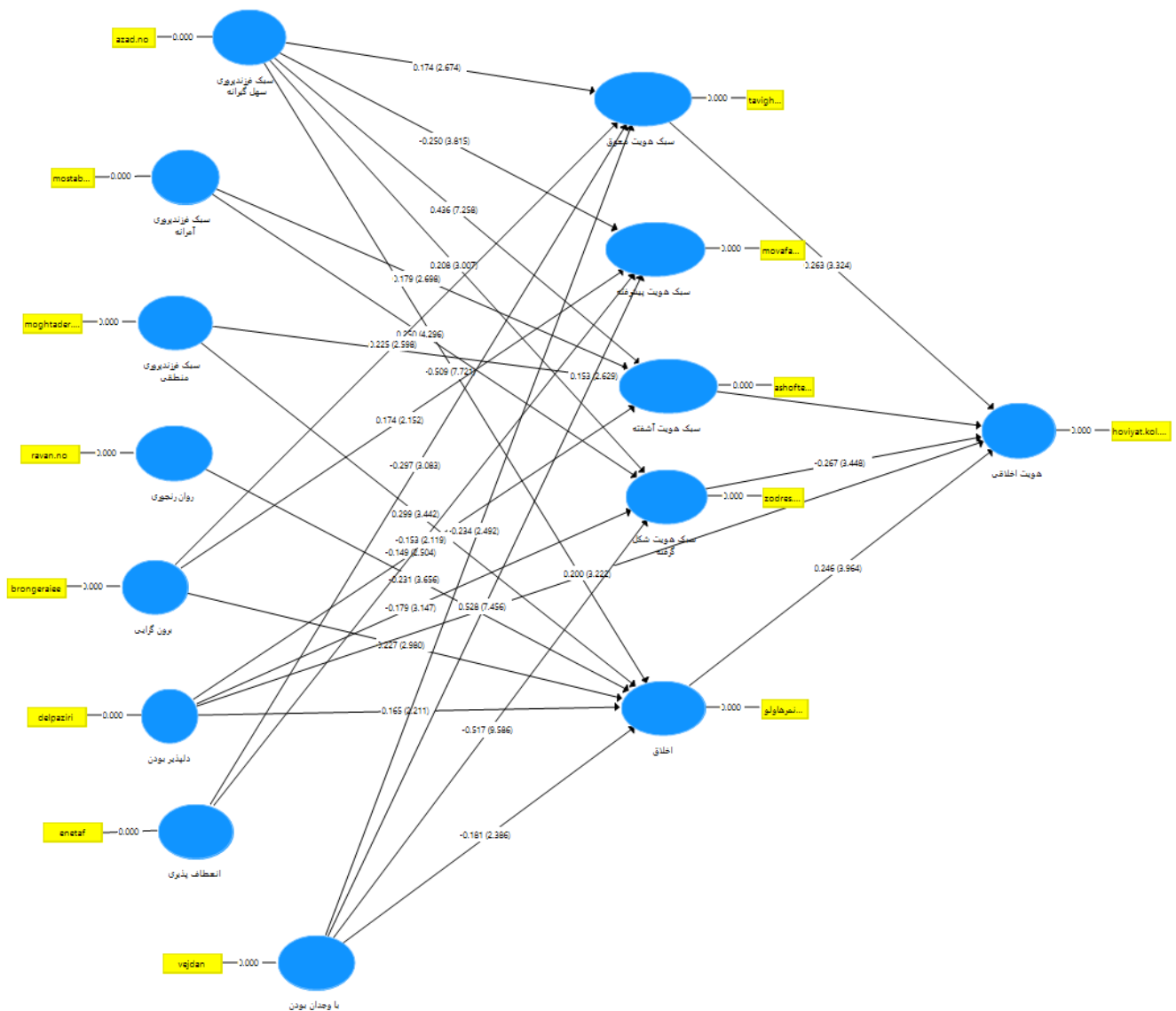
جدول ۱. یافته‌های توصیفی و همبستگی درونی متغیرهای پژوهش

۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	SD	M
													۱۲/۵۰۹	۶۳/۰۲۵
												۰/۳۳۱**	۵/۶	۲۱/۶
											۰/۳۹۹**	۰/۰۷۳	۶/۲۶۳	۱۷/۲۵۱
										۰/۲۲۵**	۰/۳۶۱**	۰/۰۳۹	۵/۳۷۰	۱۸/۰۶۰
									۰/۳۰۵**	۰/۵۴۴**	۰/۱۷۸*	۰/۱۷۶*	۷/۰۷۶	۲۳/۴۹۲
								۰/۰۷۷	۰/۰۸۲	۰/۲۴۶**	۰/۲۵۰**	۰/۰۱۳	۶/۳۹۵	۲۴/۸۱۴
							۰/۵۴۹**	۰/۳۹۹**	۰/۰۱۳	۰/۲۱۴**	۰/۳۱۱**	۰/۲۷۷**	۶/۴۰۴	۲۸/۶۶۸
						۰/۱۸۹**	۰/۲۴۰**	۰/۰۵۵	۰/۲۳۳**	۰/۰۱۵۸*	۰/۲۴۹**	۰/۲۲۲**	۵/۴۲۹	۲۷/۲۱۱
					۰/۱۷۱**	۰/۳۶۹**	۰/۰۱۸۰*	۰/۰۶۵	۰/۰۷۹	۰/۰۹۱	۰/۲۵۷**	۰/۳۵۰**	۵/۷۳۸	۲۵/۹۲۰
				۰/۳۴۵**	۰/۳۲۰**	۰/۴۷۳**	۰/۰۱۸۰*	۰/۴۲۸**	۰/۰۱۰۸	۰/۲۴۰**	۰/۳۳۳**	۰/۲۷۲**	۶/۹۱۳	۳۰/۷۸۹
			۰/۱۸۱*	۰/۰۳۷	۰/۳۵۷**	۰/۰۹۶	۰/۱۵۵*	۰/۰۳۹	۰/۱۷۴*	۰/۲۱۳**	۰/۱۶۸*	۰/۳۵۵**	۱۰/۷۹۸	۵۷/۷۲۴
		۰/۲۳۱**	۰/۵۰۱**	۰/۲۰۸**	۰/۰۸۸	۰/۳۴۱**	۰/۰۱۰۲	۰/۱۲۲	۰/۰۱۷	۰/۰۱۷۳*	۰/۲۲۶**	۰/۲۸۰**	۹/۰۳۵	۶۵/۰۳۰
	۰/۱۴۰*	۰/۴۷۸**	۰/۰۹۸	۰/۲۰۳**	۰/۰۱۵۲*	۰/۱۴۳*	۰/۰۱۳۳	۰/۲۵۰**	۰/۲۸۹**	۰/۴۹۰**	۰/۳۴۷**	۰/۰۷۹	۱۳/۵۲۳	۵۴/۹۲۵
۰/۳۴۸**	۰/۰۱۲۶	۰/۴۷۷**	۰/۵۰۲**	۰/۳۹۶**	۰/۰۱۹۶**	۰/۰۱۷۶*	۰/۰۵۶	۰/۰۱۵۴*	۰/۲۵۵**	۰/۱۵۶*	۰/۰۱۴۵*	۰/۰۲۸۱**	۹/۲۲۴	۴۹/۶۶۳

۱. هویت اخلاقی، ۲. استدلال اخلاقی، ۳. سهل‌گیر، ۴. آمرانه، ۵. منطقی، ۶. روان رنجوری، ۷. برون‌گرایی، ۸. انعطاف، ۹. دلپذیری، ۱۰. وجدان، ۱۱. معوق، ۱۲. پیشرفته، ۱۳. آشفته، ۱۴. شکل گرفته

جدول ۲. شاخص‌های برازش الگوی پژوهش

شاخص‌ها	R^2	پایایی مرکب	آلفای کرونباخ	شاخص متوسط واریانس استخراج‌شده	هم خطی
مقدار مطلوب	-	بالاتر از ۰/۷	بالاتر از ۰/۷	بالاتر از ۰/۵	کمتر از ۲/۵
هویت اخلاقی	۰/۲۷۹	۰/۲۲۷	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	-
استدلال اخلاقی	۰/۳۲۳	۰/۲۴۹	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۰۸
سبک فرزندپروری سهل‌گیرانه	-	-	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۵۳
سبک فرزندپروری آمرانه	-	-	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۰۱
سبک فرزندپروری منطقی	-	-	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۷۹
روان رنجوری	-	-	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۵۶
برون‌گرایی	-	-	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۲/۰۰۴
انعطاف‌پذیری	-	-	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۰۵
دلپذیر بودن	-	-	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۳۵
باوجدان بودن	-	-	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۶
سبک هویت معوق	۰/۲۰۷	۰/۱۵۸	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۲
سبک هویت پیشرفته	۰/۳۲۶	۰/۲۵۶	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۱۹
سبک هویت آشفته	۰/۲۹۶	۰/۲۵۶	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۲۵
سبک هویت شکل گرفته	۰/۴۲۶	۰/۴	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۴۶

شکل ۲. مدل نهایی تأثیر سبک‌های فرزند پروی و ویژگی‌های شخصیتی بر هویت اخلاقی با میانجی‌گری سبک‌های هویت و استدلال اخلاقی

جدول ۳. اثرات کل متغیرهای مستقل پژوهش بر متغیرهای وابسته در دوره نوجوانی

متغیر مستقل	مسیر	متغیر وابسته	اثرات کل			
			ضریب استاندارد	خطای انحراف استاندارد	t	معنی‌داری
استدلال اخلاقی	←	هویت اخلاقی	۰/۲۴۶	۰/۰۶	۳/۹۶	۰/۰۰۱
انعطاف‌پذیری	←	سبک هویت معوق	-۰/۳۹۷	۰/۰۹	۳/۰۸	۰/۰۰۲
		سبک هویت پیشرفته	-۰/۱۵۳	۰/۰۷	۲/۱۲	۰/۰۳۵
		هویت اخلاقی	-۰/۰۸	۰/۰۴	۲/۰۸	۰/۰۳۸
باوجدان بودن	←	استدلال اخلاقی	-۰/۱۸۱	۰/۰۸	۲/۳۹	۰/۰۱۸
		سبک هویت شکل گرفته	-۰/۵۱۷	۰/۰۵	۹/۵۹	۰/۰۰۱
		سبک هویت معوق	-۰/۲۳۴	۰/۰۹	۲/۴۲	۰/۰۱۳

جدول ۳. اثرات کل متغیرهای مستقل پژوهش بر متغیرهای وابسته در دوره نوجوانی

متغیر مستقل	مسیر	متغیر وابسته	اثرات کل			
			ضریب استاندارد	خطای انحراف استاندارد	t	معنی‌داری
سبک هویت پیشرفته	←	سبک هویت پیشرفته	۰/۵۲۸	۰/۰۷	۷/۴۵	۰/۰۰۱
		هویت اخلاقی	۰/۰۴	۰/۰۵	۲/۰۲	۰/۰۴
		استدلال اخلاقی	۰/۲۳۷	۰/۰۷	۲/۹۸	۰/۰۰۳
برون‌گرایی	←	سبک هویت معوق	۰/۲۲۵	۰/۰۹	۲/۵۹	۰/۰۱
		سبک هویت پیشرفته	۰/۱۷۴	۰/۰۸	۲/۱۵	۰/۰۳۲
		هویت اخلاقی	۰/۱۱۵	۰/۰۳۸	۳/۰۲	۰/۰۰۳
دلپذیر بودن	←	استدلال اخلاقی	۰/۱۶۵	۰/۰۷	۲/۲۱	۰/۰۲۷
		سبک هویت آشفته	-۰/۱۸	۰/۰۶	۲/۵	۰/۰۱۳
		سبک هویت شکل‌گرفته	-۰/۱۸	۰/۰۵۷	۳/۱۵	۰/۰۰۲
روان رنجوری	←	هویت اخلاقی	۰/۲۸۹	۰/۰۶	۴/۶۶	۰/۰۰۱
		استدلال اخلاقی	-۰/۲۳۱	۰/۰۶۳	۳/۶۵	۰/۰۰۱
		هویت اخلاقی	-۰/۰۶	۰/۰۲۱	۲/۶۹	۰/۰۰۷
سبک فرزندپروری آمرانه	←	سبک هویت آشفته	۰/۱۷۹	۰/۰۶۶	۲/۷	۰/۰۰۱
		سبک هویت شکل‌گرفته	۰/۲۵	۰/۰۵۸	۴/۲۹	۰/۰۰۱
		هویت اخلاقی	-۰/۰۷	۰/۰۲	۳/۳۲	۰/۰۰۱
سبک فرزندپروری سهل‌گیرانه	←	استدلال اخلاقی	-۰/۵۱	۰/۰۷	۷/۷۲	۰/۰۰۱
		سبک هویت آشفته	۰/۴۴	۰/۰۶	۷/۲۶	۰/۰۰۱
		سبک هویت شکل‌گرفته	۰/۲۱	۰/۰۷	۳/۰۰۷	۰/۰۰۳
	←	سبک هویت معوق	۰/۱۷	۰/۰۶	۲/۶۷	۰/۰۰۸
		سبک هویت پیشرفته	-۰/۲۵	۰/۰۶	۳/۸۱	۰/۰۰۱
		هویت اخلاقی	-۰/۱۳۵	۰/۰۵	۲/۶۷	۰/۰۰۸
سبک فرزندپروری منطقی	←	استدلال اخلاقی	۰/۲۹۹	۰/۰۸	۳/۴۴	۰/۰۰۱
		هویت اخلاقی	۰/۲۲۶	۰/۰۶	۳/۵۵	۰/۰۰۱
سبک هویت شکل‌گرفته	←	هویت اخلاقی	-۰/۲۶۷	۰/۰۸	۳/۴۵	۰/۰۰۱
سبک هویت معوق	←		۰/۲۶۳	۰/۰۷۹	۳/۳۲	۰/۰۰۱

نتایج در جدول ۳ نشان داده که اثرات کل در همه مسیرهای باقی‌مانده در مدل معنی‌دار به‌دست‌آمده است ($p < ۰/۰۵$).

بنابر نتایج جدول اثرات مستقیم متغیرها بر هویت اخلاقی از سویی و تأثیر بعضی از صفات شخصیت و سبک‌های فرزندپروری بر هویت شخصی، استدلال اخلاقی معنی‌دار بود ($p < ۰/۰۵$).

جدول ۴. اثرات مستقیم متغیرهای مستقل پژوهش بر متغیرهای وابسته در دوره نوجوانی

متغیر مستقل	مسیر	متغیر وابسته	اثرات مستقیم			
			ضریب استاندارد	خطای انحراف استاندارد	t	معنی‌داری
استدلال اخلاقی	←	هویت اخلاقی	۰/۲۴۶	۰/۰۶۲	۳/۹۶	۰/۰۰۱
انعطاف‌پذیری	←	سبک هویت معوق	-۰/۳۹۷	۰/۰۹۶	۳/۰۸	۰/۰۰۲
		سبک هویت پیشرفته	-۰/۱۵۳	۰/۰۷۲	۲/۱۲	۰/۰۳۵
باوجدان بودن	←	استدلال اخلاقی	-۰/۱۸۱	۰/۰۷۹	۲/۳۹	۰/۰۱۷
		سبک هویت شکل‌گرفته	-۰/۵۱۷	۰/۰۵۶۴	۹/۵۹	۰/۰۰۱

جدول ۴. اثرات مستقیم متغیرهای مستقل پژوهش بر متغیرهای وابسته در دوره نوجوانی

متغیر مستقل	مسیر	متغیر وابسته	اثرات مستقیم			
			ضریب استاندارد	خطای انحراف استاندارد	t	معنی‌داری
		سبک هویت معوق	-۰/۲۳۴	۰/۰۹۴	۲/۴۹	۰/۰۱۳
		سبک هویت پیشرفته	۰/۵۲۸	۰/۰۷۱	۷/۴۶	۰/۰۰۱
برون گرایی	←	استدلال اخلاقی	۰/۲۲۷	۰/۰۷۶	۲/۹۸	۰/۰۰۳
		سبک هویت معوق	۰/۲۲۵	۰/۰۸۹	۲/۵۹	۰/۰۱
		سبک هویت پیشرفته	۰/۱۷۴	۰/۰۸۱	۲/۱۵	۰/۰۳۲
دلپذیر بودن	←	استدلال اخلاقی	۰/۱۶۵	۰/۰۷۴	۲/۲۱	۰/۰۲۷
		سبک هویت آشفته	-۰/۱۴۹	۰/۰۶	۲/۵۰۴	۰/۰۱۳
		سبک هویت شکل گرفته	-۰/۱۷۹	۰/۰۵۷	۳/۱۵	۰/۰۰۲
		هویت اخلاقی	۰/۲	۰/۰۶۲	۳/۲۲	۰/۰۰۱
روان رنجوری	←	استدلال اخلاقی	-۰/۳۳۱	۰/۰۶۳	۳/۶۶	۰/۰۰۱
سبک فرزندپروری آمرانه	←	سبک هویت آشفته	۰/۱۷۹	۰/۰۶۶	۲/۶۹	۰/۰۰۷
		سبک هویت شکل گرفته	۰/۲۵	۰/۰۵۸	۴/۲۹	۰/۰۰۱
سبک فرزندپروری سهل گیرانه	←	استدلال اخلاقی	-۰/۵۰۹	۰/۰۶۶	۷/۷۲	۰/۰۰۱
		سبک هویت آشفته	۰/۴۳۶	۰/۰۶	۷/۲۶	۰/۰۰۱
		سبک هویت شکل گرفته	۰/۲۰۸	۰/۰۶۹	۳/۰۰۷	۰/۰۰۳
		سبک هویت معوق	۰/۱۷۴	۰/۰۶۵	۲/۶۷	۰/۰۰۸
		سبک هویت پیشرفته	-۰/۲۵	۰/۰۶۵	۳/۸۱	۰/۰۰۱
سبک فرزندپروری منطقی	←	استدلال اخلاقی	۰/۲۹۹	۰/۰۸۷	۳/۴۴	۰/۰۰۱
		هویت اخلاقی	۰/۱۵۳	۰/۰۵۸	۲/۶۳	۰/۰۰۹
سبک هویت شکل گرفته	←	هویت اخلاقی	-۰/۲۶۷	۰/۰۷۸	۳/۴۵	۰/۰۰۱
سبک هویت معوق	←		۰/۲۶۳	۰/۰۷۹	۳/۳۲	۰/۰۰۱

جدول ۵. اثرات غیرمستقیم متغیرهای مستقل پژوهش بر متغیرهای وابسته در دوره نوجوانی

متغیر مستقل	متغیر وابسته	میانجی	اثرات غیرمستقیم			
			ضریب استاندارد	خطای انحراف استاندارد	t	معنی‌داری
متغیر وابسته هویت اخلاقی	باوجدان بودن	استدلال اخلاقی	-۰/۰۴۴	۰/۰۲	۲/۱۸	۰/۰۳
	برون گرایی		۰/۰۵۶	۰/۰۲۴	۲/۳۶	۰/۰۱۸
	دلپذیر بودن		۰/۰۴	۰/۰۲۱	۲/۰۱	۰/۰۴۴
	روان رنجوری		-۰/۰۵۷	۰/۰۲۱	۲/۶۹	۰/۰۰۷
	سبک فرزندپروری سهل گیرانه		۰/۱۲۸	۰/۰۴	۳/۲۷	۰/۰۰۱
	سبک فرزندپروری منطقی		۰/۰۷۳	۰/۰۲۹	۲/۵۵	۰/۰۱۱
	باوجدان بودن		۰/۱۳۸	۰/۰۴۵	۳/۰۵	۰/۰۰۵
سبک هویت شکل گرفته	دلپذیر بودن	سبک هویت شکل گرفته	۰/۰۴۸	۰/۰۲۱	۲/۲۹	۰/۰۲۲
	سبک فرزندپروری آمرانه		-۰/۰۶۷	۰/۰۲	۳/۳۲	۰/۰۰۱
	سبک فرزندپروری سهل گیرانه		-۰/۰۵۶	۰/۰۲۹	۲/۰۵	۰/۰۴
	انعطاف پذیری		-۰/۰۷۸	۰/۰۳۸	۲/۰۸	۰/۰۳۸
سبک هویت معوق	باوجدان بودن	سبک هویت معوق	-۰/۰۶۲	۰/۰۳	۲/۰۳	۰/۰۴۳
	برون گرایی		۰/۰۸۹	۰/۰۲۸	۲/۱	۰/۰۳۶
	سبک فرزندپروری سهل گیرانه		۰/۰۴۶	۰/۰۲	۲/۳۱	۰/۰۲۱
	سبک فرزندپروری سهل گیرانه		۰/۰۴۶	۰/۰۲	۲/۳۱	۰/۰۲۱

بنابر نتایج کلیه اثرات غیرمستقیم مدل معنی‌دار است. استدلال اخلاقی میانجی تأثیر متغیرهای شخصیتی بر هویت اخلاقی و تأثیر سبک‌های فرزندپروری بر هویت اخلاقی بوده است ($p < .05$). همچنین تأثیر غیرمستقیم ویژگی‌های شخصیت و سبک‌های فرزندپروری بر هویت اخلاقی از طریق میانجی‌گری سبک هویت معنی‌دار است ($p < .05$)؛ و تأثیر غیرمستقیم ویژگی‌های شخصیت و همچنین سبک فرزندپروری بر هویت اخلاقی از طریق میانجی‌گری سبک هویت معنی‌دار است ($p < .05$)، با شکل‌گیری سبک هویت شخصی، تکوین هویت اخلاقی تحت تأثیر قرار می‌گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی برآزش الگوی هویت اخلاقی پیشنهادی بر اساس ویژگی‌های شخصیت، طرحواره اخلاقی، سبک فرزندپروری ادراک‌شده و هویت شخصی در نوجوانی انجام شد. یافته‌ها در کل نشان داد الگوی پیشنهادی از برآزش مطلوبی برخوردار بوده است. بنابر یافته‌های پژوهش تأثیر ویژگی‌های شخصیتی بر پایگاه‌های هویتی و استدلال اخلاقی و هویت اخلاقی معنی‌دار بود. پژوهش‌های متعددی نیز از رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با هویت شخصی، استدلال اخلاقی و هویت اخلاقی گفته‌اند. از بین ویژگی‌های شخصیت، وجدانی بودن (بیانگر احساس مسئولیت در قبال رفتارها و تصمیمات) و برون‌گرایی (در قالب تعامل با دیگران و نیازمند ملاحظه‌ی آنها) نقش مؤثرتری در این فرایند ایفا می‌کنند (۹ و ۱۰).

طبق یافته‌های پژوهش سبک‌های فرزندپروری بر پایگاه هویت و استدلال اخلاقی مؤثر بودند. سبک‌های فرزندپروری و تربیت صمیمانه از مسیر بحث درباره ارزش‌ها، هدف‌ها و مسائل اخلاقی، به تکوین شخصیت و تحول هویت شخصی و در پی آن درک اخلاقی در فرد به‌طور مستقیم و غیرمستقیم کمک کرده و او را با استدلال سطح برتر آشنا ساخته و در تحول هویت اخلاقی نقش کلیدی ایفا می‌کند. به بیانی؛ جهت‌گیری‌های اخلاقی از خلال تجربیات خانوادگی و مقتضیات اجتماعی تحول می‌یابند. تأثیر سبک فرزندپروری بر شخصیت و میانجی‌گری شخصیت در تأثیرگذاری سبک فرزندپروری بر استدلال و هویت اخلاقی همسو با نتایج پژوهش‌های متعددی است (۱۰). ساختار روابط در خانواده، فرد را با چالش‌های مسائل هویتی و اخلاقی مواجه و فرصت تحول اخلاقی را فراهم می‌سازد و فرزندپروری

که نخستین فرصت تحول اجتماعی را فراهم می‌سازد، زمینه‌ساز شخصیت است درک اهمیت ویژگی‌های اخلاقی، همچون نوع‌دوستی و عدالت، با ایجاد شناخت طی فرایند اجتماعی شدن و در طول فرزندپروری به وقوع می‌پیوندد. می‌توان گفت استدلال اخلاقی ماهیتاً شناختی است و فرد با برخورداری از ظرفیت ذهنی، توان استدلال اخلاقی را کسب کرده و با توجه به این که دانش استدلال صحیح اخلاقی با پذیرش و رفتار اخلاقی هنوز فاصله دارد، فرزندپروری از مسیری غیرمستقیم، یعنی با تأثیرگذاری در تکوین شخصیت، می‌تواند نه‌تنها استدلال اخلاقی بلکه هویت شخصی و هویت اخلاقی را تحت تأثیر قرار دهد. همسو با پژوهشگرانی چون پله‌رون و همکاران (۵). سبک‌های فرزندپروری گرچه پیش‌بینی‌کننده سبک هویت در نوجوان است و باوجود این که بذرهای هویت از مدتی قبل کاشته می‌شوند، بسیاری از نوجوانان تا اواخر نوجوانی و اوایل بزرگسالی جذب این تکلیف نمی‌شوند و فرزندپروری نیازمند زمان است تا بر هویت شخصی تأثیر گذارد. این زمان دست‌کم تا اواسط دوره جوانی به طول می‌انجامد و با توجه به ارتباط تحول اخلاقی با تحول شناختی، فرزندپروری به‌واسطه شخصیت یکی از شروط لازم و تحول شناختی شرط کافی برای تحول استدلال و هویت اخلاقی است.

در یافته‌های پژوهش تأثیر پایگاه‌های هویتی بر هویت اخلاقی، استدلال اخلاقی بر هویت اخلاقی معنی‌دار و استدلال اخلاقی میانجی‌گر تأثیر هر یک از متغیرهای شخصیتی باوجدان بودن، برون‌گرایی، دلبذیر بودن، روان رنجوری بر هویت اخلاقی و تأثیر سبک‌های فرزند پروری مقتدرانه بر هویت اخلاقی بوده است. شکل‌گیری هویت یک رویداد مهم در تحول فرد است و تحکیم هویت در اواخر نوجوانی بیانگر پایان کودکی و شروع بزرگسالی است و ترکیبی از مهارت‌ها، باورها، ارزش‌ها و همانندسازی‌های کودکی است که به یک کل کم و پیش یکتا و پیوسته تبدیل می‌گردد، برای نوجوان حسی از پیوستگی با گذشته و جهت‌گیری به‌سوی آینده را فراهم می‌کند. از طرفی بین استدلال اخلاقی و عمل اخلاقی فاصله‌ای به نام حس مسئولیت (تعهد) وجود دارد، استدلال اخلاقی پیش از منتهی شدن به عمل اخلاقی با گذر از حس مسئولیت، به این درک می‌انجامد که عمل به یک رفتار خاص نه‌تنها اخلاقی، بلکه مسئولیت فرد نیز هست (هویت‌یابی موفق)؛ بدین ترتیب اهمیت آن عمل در مرکز خویش‌نشدن فرد قرار می‌گیرد (هویت اخلاقی). تأثیر استدلال اخلاقی بر هویت اخلاقی در یافته‌های اخیر نیز

که با پژوهش‌های پیشین همسو بود به نقش مهم شناخت و فراشناخت اخلاقی در عملکرد اخلاقی اشاره داشته و مفهوم خود اخلاقی و ارزش‌های شخصی و خانوادگی را به‌عنوان متغیر پیش‌بین عنوان می‌کنند (۲۱). در رابطه‌ی شخصیت با هویت اخلاقی، شخصیت علاوه بر این که تأثیر مستقیم بر هویت اخلاقی دارد- همسو با پژوهش موروا (۸) و امیری (۲۱) - ورود استدلال اخلاقی این رابطه را قوی‌تر کرده و نشان می‌دهد به‌هرحال آگاهی از درستی یا نادرستی عمل نقش مهمی در پذیرش و عمل به آن دارد. تحول شناختی در روند تغییر و تحول استدلال اخلاقی به‌عنوان صافی تصمیم‌گیری عمل می‌کند. به عبارتی قضاوت اخلاقی توسط فرایندهای شناختی هدایت‌شده و تحول اخلاقی- که فرد را با توانایی تشخیص درست از نادرست مجهز و توانایی قضاوت اخلاقی و متعهد شدن به رفتار اخلاقی را فراهم می‌کند- با بلوغ افزایش می‌یابد. همسو با یافته‌های پژوهش حاضر که نقش پایگاه‌های هویت بر هویت اخلاقی را مطرح کرده است، فرایمر و واکر (۲۰۰۹) از تأثیر ارزش‌ها بر رفتار اخلاقی و پیش‌بینی رفتار اخلاقی به‌گونه‌ای مثبت بر اساس هماهنگی دو گروه ارزش‌های جمعی و فردی گفته‌اند (۱۱). رابطه مثبت سبک‌های فرزندپروری حمایت‌کننده و تحول اخلاقی امری تأییدشده است (۴) و نوجوانانی که تحت فرزندپروری مقتدرانه پرورش می‌یابند به دلیل برخورد منطقی و آگاهانه از هویت اخلاقی بالاتری برخوردارند و در چارچوب فرزندپروری مقتدرانه فرصت‌های منطقی بیشتری را برای حضور دیگران در فضای روان‌شناختی خود کسب می‌کنند و اخلاقی‌تر برخورد می‌کنند (۱۴).

بی‌ثباتی اقتصادی، تنش‌ها و مسائل اجتماعی موجود، کم‌توجهی به نوجوانان و نیازها و خواسته‌ی آنها، چشم‌انداز مبهم زندگی و آینده شغلی و ... همه عاملی در به تعویق افتادن تکالیف هویت‌یابی به‌ویژه تعهد- که لازمه هویت اخلاقی است- می‌باشد و نه‌تنها در هویت‌یابی اخلاقی ایجاد کرده که جامعه را با مطالبات نسل جدید به‌خصوص دهه‌ی هشتادی‌ها مواجه کرده و جامعه گاه شاهد بداخلاقی‌های این نسل هست. بااین‌حال وضعیت نسبتاً خوب گروه نمونه در هویت اخلاقی را می‌توان به خودمیان‌بینی نوجوانی هم نسبت داد که نوعی مخاطب خیالی را

شاهد خود و اعمالش دیده ازاین‌رو در انتخاب و گفتگوهایش اخلاقی بودن را نمایش می‌دهد (جلوه نمادسازی هویت اخلاقی). درمجموع همان‌گونه که اخلاق سازهای چندوجهی است، از سویی تحولی بوده و از سوی دیگر ریشه در ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی دارد، هویت اخلاقی نیز سازهای مستقل از دیگر عناصر شخصی و اجتماعی تحول نیست. ازیک‌طرف تحول شناختی و درونی شخص به‌عنوان شرط لازم، زمینه‌ی تکوین آن را فراهم کرده و از طرفی ازآنجا که شخص محصول محیط است، بدیهی است تجربه‌ها، ارتباطات و بازخوردهای محیطی شرایط کافی را مهیا می‌سازد. بنابر یافته‌های پژوهش حاضر، هم‌صدا با پژوهش‌های پیشین، تأثیر متقابل عوامل شخصی، اجتماعی، زمینه‌ای و بومی نقشی تعیین‌کننده در تکوین اخلاق و هویت اخلاقی نوجوان دارند. محدودیت پژوهش حاضر استفاده از پرسشنامه برای ارزیابی هویت شخصی و اخلاقی بود که به‌نوعی با القائاتی، خواننده را به سمت گزینش پاسخ‌های بالاتر از سطح هویت خود رهنمون می‌سازد، از طرفی مقداری که هویت اخلاقی توسط متغیرهای مدل تبیین می‌شود و اینکه عوامل دیگری هم در هویت اخلاقی تبیین‌گر هستند، بررسی نشده و همچنین بررسی هویت اخلاقی محدود به دوره نوجوانی بوده و سال‌های بالاتر به‌ویژه سال‌های گذر به بزرگسالی و نقش تحصیلات بالاتر را موردتوجه قرار نداده است؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود الگوی هویت اخلاقی با توجه به دیگر متغیرهای مؤثر، بررسی و با اجرای مطالعه طولی به تدوین و مقایسه الگوی هویت اخلاقی در مراحل مختلف تحول از نوجوانی تا بزرگسالی اقدام گردد. علاوه بر این استفاده از داستان‌های اخلاقی تدوین‌شده بر مبنای فرهنگ ایرانی توصیه می‌شود تا بتواند جایگزین پرسشنامه‌های ارزیابی استدلال و هویت اخلاقی گردد.

تقدیر و تشکر

این مطالعه مستخرج از پایان‌نامه‌ی دکترای تخصصی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) می‌باشد. نویسندگان از تمامی کسانی که در راستای انجام این تحقیق همکاری نمودند کمال تشکر را دارند.

References

1. Hertz S. G., Krettenauer T. Does moral identity effectively predict moral behavior? a meta-analysis. *Rev. Gen. Psychol.* 2016; 20: 129–140.
2. Jia F, Krettenauer T. Recognizing moral identity as a cultural construct. *Front. Psychol.* 2017; 8:412.

3. Abdullahi Moghadam M. Develop a model of moral development in adolescents based on metacognitive components with emphasis on social cognition theory. *Developmental Psychology Journal*. 2019; 8, (10): 8-1. [Persian].
4. Pellerone M, Spinelloa C, Sidoti A, Micciche S. Identity, perception of parent-adolescent relation and adjustment in a group of university students. *Procedia-Social & Behavioral Sciences Journal*. 2015; 190: 459 -64.
5. Hardy S.A. Nadal A.R.C. Schwartz S.J. The integration of personal identity, religious identity, and moral identity in emerging adulthood. *Identity: An International Journal of Theory and Research*. 2017; 17(2): 96-107.
6. Krettenauer T. Moral Identity as a goal of moral action: A self-determination theory perspective. *Journal of Moral Education*. 2020; 49: 330-345.
7. Saviz M, Hejazi A, Salehi K Afrooz Gh. The concept of ethics from the perspective of Iranian adolescents: a phenomenological study. *Educational Psychology Journal*. 2020; 16 (56): 156-131. [Persian].
8. Murua L.A. Moral Identity development in adulthood. {MA Thesis in Psychology. Wilfrid Lourier University}. 2015: 8-11. <https://scholars.wlu.ca/etd>
9. Matsuba M.K., Marzyn T, Hart D. Moral identity development and community. In M. Killen & J. G. Semanta (Eds). *Handbook of moral development*. Psychology Press. English (North America). 2014: 520-537.
10. Cui P, Mao Y, Shen Y, Ma J. Moral Identity and Subjective Well-Being: The Mediating Role of Identity Commitment Quality. *Int. Journal of Environment Res. Public Health*. 2021; 18, 9795.
11. Nadi M.A., Azizi H, Masjidi N. The relationship between personality traits, moral behavior and feeling of guilt with compulsory citizenship behavior. *Journal of Psychology*. 2019; 23 (1): 98- 83. [Persian].
12. Liheng Y, Guoying C, Shaohong Y, Haohao S. Moral identity: A mediation model of moral disengagement and altruistic attitude. *Social Behavior and Personality Journal*. 2020; 48 (7): 1-13.
13. Sharifi F, Amiri Sh, Ghasemi V. Predicting adolescents' moral identity based on family performance. *Psychological achievements Journal*. 2018; 25 (1): 58- 45. [Persian]
14. Asghari Sharbiani A, Mikaeli N. The role of family functioning in predicting the moral identity of high school students with high-risk behaviors. *Bioethics Quarterly Journal*. 2019; 9 (33): 40-31. [Persian].
15. Bakhtavar M. The relationship between parenting styles and parental demographic components with their children personality types. *Psychological Science Journal*. 2020; 19(86): 159-169. [Persian].
16. Madanipour A, Rostami Z, Madandar M. A comparative study of child rearing values in Central Asia, the Middle East and North Africa. *Family Research Journal*. 2010; 2: 431- 411. [Persian]
17. Jia F, Krettenauer T. Recognizing moral identity as a cultural construct. *Front. Psychol*. 2017; 8:412
18. Esmaeili F, Tahmsebi S, Mohammadi Arya A, Soltani P R. The Relationship Between Parenting Styles and moral development of preschool children mediated by children's attachment. *Journal of rehabilitation*. 2021; 22 (3):362-377. [Persian].
19. Alizadeh S, Alizadeh Damieh T. Predicting moral judgment and behavior based on personal and family values and moral metacognition in students. *Ethics in Science and Technology Journal*. 2021; 16 (3): 153-145. [Persian].
20. Yaqubi A, Abdullahi Moghaddam M. Investigating the relationship between moral reasoning and moral behavior mediated by social cognition theory in adolescents. *School Psychology Journal*. 2016; 5 (29): 182-167. [Persian].
21. Amiri S. The role of moral identity and moral recognition in adolescent's utilitarian on personal and impersonal moral judgments with an emphasis on gender. *Social Cognition Journal*. 2018; 7(2), 95-106. [Persian].

22. Faraji M, Makoundi B, Bakhtiarpour S, Iftikhar Saadi Z, Ehteshamzadeh P. The effectiveness of emotion regulation strategies training program on the development of moral judgment, community support behavior and anger control in students in Ahvaz. *Journal of school psychology*. 2020; (9)3, 162- 180. [Persian].
23. Pletti C, Decety J, Paulus M. Moral identity relates to the neural processing of third-party moral behavior. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*. 2019;14,(4): 435–445.
24. Rullo M, Lalot F, Heering M. S. Moral identity, moral self-efficacy, and moral elevation: A sequential mediation model predicting moral intentions and behaviour. *The Journal of Positive Psychology*. 2021; 17: 545-560.
25. Zhang Y, Chen C, Teng Z Guo C. Parenting Style and Cyber-Aggression in Chinese Youth: The Role of Moral Disengagement and Moral Identity. 2021: 13-23. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.621878>
26. Mohammadzadeh S.N., Entesar Foumani GH.H., Shahbazi J. Moral Development (A Case Study of Social Ethics from the perspective of Imam Ali). *Family and health Quarterly*, 2021: 11, (11):70-80.
27. The world of economy. The cornerstone of ethic in Iranian society. 2017; 4553. Saturday, March 25. [Persian].
28. Abdullahi Moghadam M. Develop a model of moral development in adolescents based on metacognitive components with emphasis on social cognition theory. *Developmental Psychology Journal*. 2019; 8, (10): 8-1. [Persian].
29. Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. Using multivariate statistics (15th ed). Boston: Pearson/Allyn & bacon. 2007.
30. Farshad F, Rasoulzadeh T. S. Investigating the relationship between attachment styles, identity styles and self-differentiation with students' quality of life. *Recent Advances in Psychology Journal*. 2020; 3 (33): 163-144. [Persian].
31. Tavakoli M, Latifi Z, Amiri Sh. Investigating the relationship between different dimensions of religiosity and moral identity in students of Isfahan University. *Islamic Studies and Psychology Journal*. 2010; 3 (5): 17-65. [Persian].
32. Moshirian Farahi M, Asghari Ebrahimabad M. J, Georgian A, Bigdley A. Psychometric properties of the five major personality factors questionnaire for children and adolescents in Mashhad. *Khatam Healing Neuroscience Journal*. 2018; 7 (1): 13-22. [Persian].
33. Sardari M, Hashemi Z, Grovand N, Nazemi A. Relationship between moral schemas and need-based social justice approach in wrestlers in Golestan province. *Sports Management Journal*. 2014; 16: 54-39. [Persian].
34. Ghiasi Zade M. The relationship between mental health and academic performance with the development of moral judgment of female students. *Women and Culture Journal*. 2012; 3 (10): 111-122. [Persian].
35. Moazani T, Aghaei A, Golparvar M. Predicting children's attachment styles based on parenting styles. *Journal of education and evaluation*. 2014;7(25): 99-87. [Persian].